

Flygtningenævnets baggrundsmateriale

Bilagsnr.:	392
Land:	Rusland
Kilde:	Landinfo
Titel:	Temanotat Tsjetsjenia og Ingusjetia - betydningen av teip (klan)
Udgivet:	10. september 2015
Optaget på baggrundsmaterialet:	3. november 2015

Temanotat Tsjetsjenia og Ingusjetia

Betydningen av teip (klan)

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos rapporter og temanotater er basert på opplysninger fra både åpne og anonyme kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder.

Informasjonen som blir lagt fram i rapportene og temanotatene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos rapporter og temanotater er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

© Landinfo 2015

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgata 33 A

Postboks 8108 Dep

N-0032 Oslo

Tel: 23 30 94 70

E-post: landinfo@landinfo.no

www.landinfo.no

SUMMARY

Teip (clan) is an association of people united by blood ties. The kinship passes through the paternal line. Teip has played an important role in the economic and social life in Chechnya and Ingushetia throughout history. The relevance and importance of teip is a topic that has been much discussed in recent years among researchers and analysts, particularly with regard to Chechnya. Various sources claim that the teips in Chechnya have become so large and fragmented that they are no longer significant social units. A fairly common view is that the teip may play a role when it comes to obtaining a job and in the choice of marriage partner. The teip also plays a role as a social marker of identity. However, the family, both the immediate and extended, in addition to religious groups, seem to have greater influence in the Chechen society. At the same time several sources claim that the Benoj-teip has gained greater influence after years of the Kadyrov family in power.

There are certain differences between Chechnya and Ingushetia regarding teip. Ingush teips are generally smaller than in Chechnya (Ingushetia's population is one third of Chechnya's) and there are far more stringent rules relating to marrying someone from the same teip. As for Chechnya, family, friends and religious groups appear to have a larger significance on the way of life of individuals.

SAMMENDRAG

Teip (klan) er en sammenslutning av mennesker forenet gjennom blodsband. Slektskapet føres gjennom farslinjen. Teip har spilt en viktig rolle i det økonomiske og sosiale livet i Tsjetsjenia og Ingusjetia gjennom historien. Teipens relevans og betydning er et tema som har blitt mye drøftet blant forskere og analytikere, særlig med henblikk på Tsjetsjenia. Ulike kilder hevder at teipene i Tsjetsjenia har blitt så store og fragmenterte at de ikke lenger utgjør betydningsfulle sosiale enheter. Et noenlunde omforent syn er at teip kan spille en rolle når det gjelder å skaffe seg en jobb og ved valg av ekteskapspartner. Teip spiller også en rolle som en sosial identitetsmarkør. Familien, både den nære og den utvidete, i tillegg til religiøse grupper, synes imidlertid å ha større innflytelse i det tsjetsjenske samfunnet. Samtidig viser flere kilder til at Benoj-teipen har fått større innflytelse etter mange år med Kadyrov-familien ved makten.

Det er visse forskjeller mellom Tsjetsjenia og Ingusjetia vedrørende teip. Ingusjetiske teiper er generelt mindre enn hva tilfellet er i Tsjetsjenia (Ingusjetias befolkning er en tredjedel av Tsjetsjenias), og det er langt strengere regler knyttet til å gifte seg med noen fra samme teip. Som for Tsjetsjenia, ser også familie, venner og religiøse grupper ut til å ha større betydning for individers beslutninger og levesett.

INNHold

1. Innledning	5
2. Definisjon av teip	6
3. Kjenner tsjetsjenere til hvilken teip de tilhører?	6
4. Forholdet mellom teipene	7
5. Hvilken betydning har teip?	8
5.1 Ansettelse	8
5.2 Ekteskap	9
5.3 Konfliktløsning	10
5.4 Teip som politisk aktør	10
5.5 Teip og opprørstilknøytning	11
5.6 Teip blant diaspora	11
6. Betydningen av familie og religiøse grupper	11
7. Betydningen av teip i Ingusjetia	12
7.1 Ansettelse	13
7.2 Ekteskap	13
7.3 Teip som politisk aktør	13
7.4 Teip og opprørstilknøytning	14
7.5 Om betydningen av religiøse grupper	14
8. Referanser	16

1. INNLEDNING

Teip, eller klan, har spilt en viktig rolle i det økonomiske og sosiale livet i Tsjetsjenia og Ingusjetia gjennom historien, og blir fortsatt fremstilt som en viktig faktor i begge delrepublikkers samfunnsstruktur. I dette notatet ser vi nærmere på om dette fremdeles er tilfelle, eller om det er andre forhold som eventuelt spiller en større rolle enn teip for beslutninger og levesett i det tsjetsjenske og ingusjetiske samfunnet.

Både Tsjetsjenia og Ingusjetia er del av det som kalles *Vainakh*-samfunn.¹ De deler en rekke felles språklige og kulturelle trekk. I denne konteksten er det også interessant å se på om teip spiller en tilsvarende rolle i de to delrepublikkene.

Begrepet teip kan ha ulik betydning. Dette blir godt belyst i Ekaterina Sokirianskajas rapport fra feltarbeid i Tsjetsjenia og Ingusjetia om betydningen av teip.² Der redegjør hun for teip i betydningen *felles herkomst* og teip som *utvidet familie*. I dette notatet har vi brukt begrepet teip i betydningen *felles herkomst*.

Notatet ser først og fremst på teipens betydning i Tsjetsjenia, men omhandler der det er naturlig også sammenlignbare forhold i Ingusjetia. Ingusjetia beskrives i hovedsak i kapittel 7.

Notatet bygger på både skriftlige og muntlige kilder. De skriftlige kildene er forskningsrapporter, som enten direkte omfatter temaet teip eller omhandler det tsjetsjenske samfunnet generelt. De muntlige kildene, som Landinfo møtte i november 2014, har sin opprinnelse fra Tsjetsjenia og Ingusjetia, men flere av dem bor utenfor delrepublikkene. De er anonymisert av sikkerhetshensyn. Kildene holder nær kontakt med regionen, blant annet gjennom reiser dit og ved at de har nær familie boende der.

Kildegrunnlaget er samlet sett noe begrenset, da det ikke finnes mange rapporter som direkte fokuserer på dette temaet. I tillegg har Landinfo snakket med få kilder, og det må tas høyde for at kildene kan legge ulik betydning i begrepet teip, samt bygge på sine subjektive erfaringer. Uansett, mener Landinfo at kildegrunnlaget er både relevant og i tilstrekkelig grad dekkende til å kunne gi en innføring i hva teip betyr i dagens Tsjetsjenia og Ingusjetia. En mye brukt kilde, Sokirianskajas rapport fra feltarbeid i Tsjetsjenia og Ingusjetia fra 2005, er gammel. Likevel mener Landinfo at rapporten fortsatt er relevant som følge av at temaet er av mer uforanderlig karakter og fordi den sammenholdes med nyere kilder. I de tilfeller Landinfo mener det har skjedd endringer som gjør rapporten mindre relevant, blir dette påpekt.

¹ Vainakh er en vanlig betegnelse på tsjetsjenere og ingusjere (Sokirianskaja 2005). Vainakh brukes i en historisk og etnisk kontekst om disse to folkegruppene, og henviser til at de snakker såkalte nakh-språk og deler samme kulturelle bakgrunn.

² Sokirianskaja er nå ansatt i Crisis Group og har vært prosjektansvarlig for Crisis Groups rapporter fra Nord-Kaukasus de seneste årene. Hun har bodd flere år i Nord-Kaukasus og drevet feltarbeid om blant annet betydningen av teip.

2. DEFINISJON AV TEIP

Teip er en sammenslutning av mennesker forenet gjennom blodsband. Slektskapet føres gjennom farslinjen. Medlemmer av en teip hevder avstamming fra en felles stamfar. Hver teip har ulikt navn som stammer fra dens grunnlegger, og historisk hadde hver teip sitt eget opprinnelsessted. En teips opprinnelsessted har en spesiell status, og er blant annet hvilested for teipens stamfar. Viktige symboler for teipen, som gravplassen, tårnet og teipfjellet, befinner seg også på opprinnelsesstedet for teipen. Store teiper er imidlertid spredt over hele Tsjetsjenia og kan omfatte tusenvis av personer, men blir likevel forbundet med det historiske opprinnelsesstedet. En landsby, eller *aul*, kan huse en hel teip, eller være en av flere landsbyer som tilhører samme teip. Forbindelsen til teipen opprettholdes gjennom felles markeringer, slik som bryllup og begravelse. Hver teip har tradisjonelt hatt sitt eldreråd og sin egen tolkning av skikker og tradisjoner (Jaimoukha 2005, s. 86; Matveeva 2012, s. 15).

Teipene er ikke hierarkisk oppbygget, men hver teip har likevel sin «leder» eller 1. person. I eventuelle konflikter mellom teiper, leder 1. personen forhandlingene (tsjetsjensk journalist A, møte i Moskva november 2014).

Antallet teiper i Tsjetsjenia har variert. Tidlig på 1800-tallet var det 59 teiper. På midten av 1800-tallet økte tallet til rundt 100. Ifølge ulike kilder er det i dag et sted mellom 150 og 170 ulike teiper i Tsjetsjenia. En måte å etablere en ny teip på, var for en stor sub-teip å bryte ut og hevde status som egen teip (Jaimoukha 2005, s. 86; Matveeva 2012, s. 15).

En tsjetsjensk journalist (A) med god kunnskap til det tsjetsjenske samfunnet (møte i Moskva, november 2014) viser til teip som det tredje trinnet i samfunnsstrukturen: 1) familien, 2) slekten, 3) teipen og 4) *tukhumen*. Tukhumer er en allianse av ulike teiper, som har som formål å beskytte seg mot fiender (militært) og samarbeide økonomisk. Det er ni tukhumer i Tsjetsjenia. Ikke alle teiper hører inn under en tukhum (Jaimoukha 2005, s. 86).

De ulike teipene har tsjetsjenske navn, og navnene har mer eller mindre holdt seg uforandret (Jaimoukha 2005, s. 93).

Til forskjell fra i Ingusjetia (se kapittel 7), er mange personer i Tsjetsjenia med samme familienavn ikke nødvendigvis i slekt med hverandre. Mange av de samme etternavnene finnes i ulike teiper. Dette har sammenheng med at frem til 1940-1950-tallet ble etternavn ofte laget med utgangspunkt i bestefarens fornavn (Ibragim, Dzabrail, Kerim, Akhmad). Det var først fra dette tidspunktet at etternavn forble faste og uforandret og nedarvet til etterkommere (Sokirianskaja 2005, s. 457).

3. KJENNER TSJETSJENERE TIL HVILKEN TEIP DE TILHØRER?

Mange tsjetsjenere kjenner til hvilken teip de tilhører. En del kjenner også til hvor teipen har sin opprinnelse og noen historiske fakta knyttet til teipen. Selv barn kan kjenne til hvilken teip de tilhører. Når man treffer nye mennesker i Tsjetsjenia, er det ikke uvanlig å spørre hvilken teip de tilhører (tsjetsjensk journalist A, møte 2014; to

tsjetsjenske journalister B, møte 2014). Ekaterina Sokirianskaja (2005, s. 455) bekrefter også at man ofte forhører seg om hvilken teip man tilhører ved første gangs møte.

Sokirianskaja (2005, s. 456) hevder at fortellinger knyttet til en teips felles historie blir videreformidlet muntlig fra generasjon til generasjon, og er obligatorisk kunnskap for mannlige familiemedlemmer.

Samtidig er det slik at ulike mennesker fester ulik betydning til fenomenet teip. Iwona Kaliszewska (2010, s. 46), assisterende professor ved institutt for etnologi og kulturanthropologi ved Universitetet i Warszawa, og som har drevet feltarbeid i blant annet Tsjetsjenia og Dagestan, hevder at det ikke er alle som kjenner teipens historie og detaljerte fakta om egen teip like godt. Hun viser til beretninger fra tsjetsjenske asylsøkere til Polen hvor de innrømmer at de har lært seg fakta om sin teip i forkant av intervjuet hos polske utlendingsmyndigheter for å fremstå som mer «tsjetsjenske».

4. FORHOLDET MELLOM TEIPENE

Kilder Landinfo har konsultert har noe ulike oppfatninger om hvorvidt teiper kan være i konflikt med hverandre. Dersom det er en konflikt mellom teiper, er det Landinfos vurdering at dette ikke ser ut til å være omfattende og alvorlige konflikter.

Ifølge de to tsjetsjenske journalistene (B) (møte, november 2014) er det ingen teiper som er i alvorlig konflikt med hverandre. En tsjetsjensk journalist (A) (møte, november 2014) bekreftet likeledes at det ikke er konflikter mellom teiper i Tsjetsjenia i dag. Journalisten mente at det heller aldri har vært alvorlige konflikter mellom teiper, og at det ikke er noen grunn til at det skulle være slike konflikter. Det har riktignok vært konflikter mellom enkeltpersoner i ulike teiper som følge av mer hverdagslige konflikter, men han kjente ikke til at slike konflikter skal ha eskalert til å bli alvorlige. Han kjente heller ikke til noen territoriale konflikter mellom teiper.

Sokirianskaja mener derimot at det i noen tilfeller er fiendskap mellom teiper. Dette kan skyldes gamle konflikter eller nyere forhold og hevnsituasjoner. Hun hevder at dette er mer aktuelt i Ingusjetia, hvor teipene er mindre og hvor medlemmer med samme etternavn er slektninger (2005, s. 457).

Teiper kan ellers være tema for stereotypier og fordommer. Det finnes tallrike anekdoter og vitser om teiper. For å eksemplifisere dette siterer Sokirianskaja (2005, s. 457) et intervjuobjekt (Ali, 34, fra Groznyj): «Hmm... what is he like? Well, he is like all *melkhi*.³ Showing off... I know *melkhi* quite well, two of my university friends were *melkhi*.»

³ Melkhi er navnet på en teip i Tsjetsjenia.

5. HVILKEN BETYDNING HAR TEIP?

Teipens relevans og betydning har blitt mye drøftet blant forskere og analytikere, særlig med henblikk på Tsjetsjenia (Sokirianskaja 2005). Det er en viss uenighet blant forskere. Noen mener at teip spiller en viktig rolle og at den utgjør den viktigste inndelingen i det tsjetsjenske samfunnet (Kaliszewska 2010, s. 45). Det råder også en holdning om at teip spiller en sentral rolle i politiske prosesser (Sokirianskaja 2005, s. 454).

Andre mener at teip ikke spiller en viktig rolle i dagens tsjetsjenske samfunn. Kildene synes uansett å enes om at teipene ikke står like sentralt i dag som de gjorde for 100-150 år siden. Den gangen spilte teipene en viktig rolle i det økonomiske og det sosiale liv. Det tsjetsjenske samfunnet var også mer enhetlig og folk bodde i større grad geografisk samlet (tsjetsjensk journalist A, møte i Moskva november 2014). I en rapport fra Crisis Group (2012, s. 5) fremgår det at teipene i Tsjetsjenia per i dag har blitt så store og fragmenterte, at de ikke lenger utgjør betydningsfulle sosiale enheter.

Ekaterina Sokirianskaja (2010) oppsummerer sitt syn på teipens rolle og betydning i dagens Nord-Kaukasus på denne måten:

Based on my fieldwork, I came to the conclusion that teip is not a relevant social organization within contemporary Vainakh societies. Mechanisms for maintaining the cohesion of Vainakh teip have disappeared; instead it remains a loose identity, to which different people attach different significance. Daily routines of Chechen and Ingush individuals are to a greater extent shaped by close kin, religious groups, regional/village identities and ideological orientations.

Et annet syn er at teip som beskyttelsesmekanisme i det tsjetsjenske samfunnet, ikke lenger fungerer, og at dette hovedsakelig skyldes at myndighetene styrer eneveldig. Kvinner er blant annet mindre beskyttet som følge av at teipene som samfunnsstruktur har blitt svakere. Før var det svært sjelden at fremmede menn sa eller gjorde noe negativt mot en kvinne. De kunne da få problemer med kvinnens teip. Dagens tsjetsjenske myndigheter har nærmest legitimert overgrep mot kvinner og står selv bak flere av dem. Teipene har ikke noe de skulle sagt overfor myndighetene (to tsjetsjenske journalister B, møte 2014).

5.1 ANSETTELSE

Et noenlunde omforent syn er at teip kan spille en rolle når det gjelder å skaffe seg en jobb. Dersom en representant for en teip oppnår en ledende stilling, vil han eller hun sannsynligvis få inn andre medlemmer fra den samme teipen i organisasjonen (Yusupov 2012, s. 4; Holt 2014). I en spørreundersøkelse foretatt av Saferworld i forbindelse med prosjektet «The Peoples Peacemaking Perspectives», opplyste et intervjuobjekt at: «A director, when he hires staff, surrounds himself with relatives, even if they are incompetent in this line of work. Even simple workmen are drawn from their own network» (Matveeva 2012, s. 26). En tsjetsjensk journalist (A) uttrykte det slik overfor Landinfo: «Av to likestilte kandidater til en stilling, vil kandidaten fra arbeidsgiverens egen teip bli foretrukket» (møte i Moskva, november 2014).

Nåværende president i Tsjetsjenia, Ramzan Kadyrov, tilhører teipen *Benoj*⁴ i Tsjetsjenia. Dette har, ifølge flere kilder, gitt Benoj-teipen mer makt, innflytelse og privilegier – særlig de som kommer fra Kadyrovs hjemsted, Tsentoroi (to tsjetsjenske journalister B, møte november 2014). Muligheten til å få seg jobb er enklere dersom man er en del av Benoj (Holt 2014).⁵ Adgangen til betydningsfulle stillinger er også lettere. I universitets- og høyskolesektoren kommer nesten alle lederne fra Benoj-teipen. Det er imidlertid også personer fra andre teiper i ledende stillinger; det aller viktigste er at Kadyrov stoler på dem og anser dem som egnet (to tsjetsjenske journalister B, møte november 2014).

Samtidig synes familie og slektskap, det vil si både nær og utvidet familie, å ha enda større betydning ved ansettelse. Personer i ledende stillinger i Tsjetsjenia i dag er ofte fra Kadyrovs nærmeste familie og fra familien til hans kone. Et illustrerende eksempel er at nevøen til Kadyrov ble borgermester i Groznyj i en alder av 25 år (tsjetsjensk journalist A, møte 2014). Ekaterina Sokirianskaja (2005, s. 460) spurte i en undersøkelse hvilke mekanismer som hadde størst betydning i ansettelsesprosesser.⁶ Respondentene svarte at de dominerende kanalene for rekruttering er slektninger, naboer, medlemmer av samme vird (brorskap) og venner. De fleste respondentene i Sokirianskajas undersøkelse svarte at de enten hadde funnet jobb gjennom slektninger eller så mente de at dette var den beste måten å skaffe seg en jobb på. I tillegg til slektninger, nevnte alle respondentene naboer og medlemmer av lokalmiljøet som en viktig del av det sosiale nettverket som kan bidra med å skaffe jobb. Det går frem av den samme rapporten at solidariteten med naboer generelt er sterk. Et gammelt *Vainakh*-ordtak hevder at: «A good neighbour is closer than a relative» (Sokirianskaja 2005, s. 461).

5.2 EKTESKAP

De fleste respondentene i undersøkelsen til Sokirianskaja mente at teiptilhørighet gir innbyggerne en slags sosial identitet. De mente at valg av ekteskapspartner er det området der teip spiller størst rolle. Noen familier ønsker at barna gifter seg inn i teiper av såkalt god opprinnelse. Sokirianskaja (2005, s. 458) viser til følgende uttalelse fra ett av intervjuobjektene (Zarema, 41): «My mother's mother was *kej* and she always wanted at least one of her daughters-in-law to be *kej* as well. But none of my brothers married a *kej*-woman».

Tsjetsjenske levereregler (adat) tilsier at man ikke bør gifte seg med en person fra samme teip. Denne regelen går langt tilbake i tid og var begrunnet med at man ønsket å styrke helsen til etterkommerne (hvilket var en nødvendighet i fjellsamfunn) gjennom ikke å gifte seg med personer i samme familie. Denne tradisjonen lever fortsatt mange etter (Jaimoukha 2005, s. 91). Det er imidlertid ikke «forbudt» å gifte seg innad i samme teip, og det er en del tilfeller der dette gjøres. Teipen utgjør i dag

⁴ Ifølge Ekaterina Sokirianskaja utgjør teipen Benoj omtrent 15 % av befolkningen i Tsjetsjenia (Sokirianskaja 2005, s. 456).

⁵ Under Sovjet-tiden var det Naderetsjnij-teipen som var den ledende teipen i Tsjetsjenia (to tsjetsjenske journalister B, møte november 2014).

⁶ Sokirianskaja har gjennomført deltagende observasjon av familielivet i 14 såkalte vanlige familier (syv fra Tsjetsjenia og syv fra Ingusjetia) fra ulike områder i Tsjetsjenia og Ingusjetia, etterfulgt av intervjuer med utvalgte familiemedlemmer. I tillegg studerte hun det sosiale nettverket til en «vanlig» ansatt, samt rekrutteringsmekanismer. Intervjuer med politisk aktive personer fra Tsjetsjenia og Ingusjetia ble også gjennomført (Sokirianskaja 2005, s. 455-456).

ofte store slektsgrupper, og inngifte blir derfor ikke sett på som blodblanding (tsjetsjensk journalist A, møte i Moskva november 2014; Kaliszewska 2010, s. 99; representant for en menneskerettighetsorganisasjon i Ingusjetia, e-post juli 2015).

I henhold til tsjetsjenske tradisjoner er det farens familie som har det overordnede ansvaret for barna. Ifølge den tsjetsjenske journalisten (A) vil aldri farens familie bli fritatt ansvaret for barna. Et barn født av foreldre fra ulike teiper vil derfor tilhøre farens teip.

5.3 KONFLIKTLØSING

En tsjetsjensk journalist (A) (møte, november 2014) opplyste at teip har fungert og til dels fortsatt fungerer som en parallell struktur for konfliktløsning, på siden av det formelle lovverket. Det foregår som regel to prosesser som regulerer ansvarsforhold ved straffbare handlinger: en formell prosess etter lovverket og samtidig en uformell prosess. Journalisten påpekte at i det tsjetsjenske samfunnet, har den skyldige et dobbelt ansvar. Dersom en person stilles til ansvar etter det formelle lovverket, betyr ikke det at man fritas fra et uformelt ansvar.

Den samme journalisten opplyste at når man skal starte uformell konflikthåndtering, det vil si megling, er det viktig å vite hvilken teip motparten tilhører. Ved konflikter prøver man først å løse konflikten på egenhånd. Dersom dette ikke lykkes, prøver man å løse konflikten på familienivå. Hvis konflikten heller ikke lar seg løse ved hjelp av familien, søker man hjelp på et «høyere» slektsnivå og til slutt, hvis nødvendig, søkes hjelp fra teipen.

5.4 TEIP SOM POLITISK AKTØR

I sin rapport fra 2005 (s. 464) avskriver Sokirianskaja at teip har særlig betydning for dannelsen av politiske fraksjoner i Tsjetsjenia. Hun mente på det tidspunktet at den politiske klassen i Tsjetsjenia var fragmentert og bestod av ulike grupper som kjempet om tilgang til makten. En politisk gruppe ble, ifølge Sokirianskaja, dannet av støttespillere til en innflytelsesrik offentlig person. Kjernen i gruppen rundt denne personen kunne være vedkommendes nære slektninger, men trengte ikke å være det. Gruppen var videre sammensatt av støttespillere til den innflytelsesrike personen, inkludert slektninger, naboer eller folk fra samme landsby.

Politisk har mye forandret seg siden hun skrev denne forskningsrapporten. Tsjetsjenia består ikke lenger av flere politisk-militære fraksjoner, men domineres i hovedsak av fraksjonen rundt Ramzan Kadyrov, som har sittet som president siden 2007. De andre politisk-militære gruppene på pro-russisk side som Sokirianskaja viser til, har blitt nedlagt, det vil si de militære enhetene *Zapad og Vostok*, som lå under det russiske forsvarsdepartementet. Lederen av Vostok, Sulim Jamadaev, ble skutt i Dubai i 2008.

Uavhengig av dette, synes hennes analyse av hva som utgjør en politisk fraksjon, å gi mening, og har trolig ikke endret seg. Kadyrov omgir seg med nære slektninger i viktige maktposisjoner, men også med personer som han ikke er i slekt med, men som han stoler på og som har opparbeidet seg lojalitet hos ham. Samtidig viser flere kilder til at Benoj-teipen har fått større innflytelse etter mange år med Kadyrov-familien ved makten.

5.5 TEIP OG OPPRØRSTILKNYTNING

Den tsjetsjenske journalisten (A) (møte i Moskva, november 2014) var av den oppfatning at det ikke er noen teiper som utmerker seg spesielt med å være opprørsvennlige eller har mange medlemmer som er opprørere. Samtidig er det flere opprørere i fjellområdene i Tsjetsjenia enn i lavlandet, og noen teiper blir spesielt forbundet med fjellområdene. Journalisten mente imidlertid at det ikke er noe klart mønster her. Den tidligere opprørslederen, Aslan Maskhadov, var fra dalområdene, der befolkningen i større grad enn i fjellene var pro-russiske. Journalisten mente videre at selv om en teip har opprørere blant seg, betyr ikke det at medlemmer av teipen vil bli ansvarliggjort av den grunn. Det kollektive ansvaret strekker seg ikke så langt som til teipen, men begrenser seg til familien til opprørsmedlemmet.

Tilhørighet til en teip betyr ikke at alle i teipen har det samme ståstedet eller de samme sympatiene. Det fantes for eksempel både støttespillere og motstandere av Tsjetsjenias uavhengighet innenfor samme teiper. Benoj-teipen er den største teipen i Tsjetsjenia, og det finnes også motstandere av Kadyrov innad i denne teipen. Men mange i Benoj-teipen er interessert i at Kadyrov beholder makten for at de kan beholde sine egne privilegier (tsjetsjensk journalist A, møte i Moskva i november 2014).

Tilhørighet til Benoj-teipen gir ingen beskyttelse dersom en person beskyldes for opprørsaktivitet. Dersom forbrytelsen ikke er rettet mot myndighetene kan imidlertid tilhørighet til Benoj være en fordel (to tsjetsjenske journalister B, møte november 2014).

5.6 TEIP BLANT DIASPORA

Jo lengre unna Tsjetsjenia man befinner seg, desto svakere ser betydningen av teip ut til å være. En av de to tsjetsjenske journalistene (B), som bor i Russland, men utenfor Tsjetsjenia, opplyste at i hans hverdag er teiptilknytning uten vesentlig betydning.

En viss betydning ser teiptilknytning imidlertid ut til å ha, særlig for forretninger og for hjelp og støtte. Ifølge den tsjetsjenske journalisten (A) (møte i Moskva 2014) er medlemmer av teipen de første man kan regne med å få hjelp fra når man bor utenfor Tsjetsjenia. På spørsmål om det er vanlig å oppsøke personer fra samme teip dersom man flytter fra Tsjetsjenia til et annet sted i Russland, opplyste journalisten at teiptilhørighet ikke gir noen forpliktelser. Man kan godt ha bedre kontakt med personer fra andre teiper, men teiptilhørighet danner ofte grunnlag for samarbeid og gjensidig hjelp. Journalisten viste til at det er personer fra hans egen teip i Moskva som han ikke kjenner. En av de nevnte to nevnte tsjetsjenske journalistene (B), opplyste at han går til en tannlege som kommer fra samme teip som ham. Da får han 50 % rabatt.

6. BETYDNINGEN AV FAMILIE OG RELIGIØSE GRUPPER

Assisterende professor ved institutt for etnologi og kulturanthropologi ved Universitetet i Warszawa, Iwona Kaliszewska (2010, s. 46), hevder at identitet og skillelinjer i det tsjetsjenske samfunnet i mye større grad er formet av grupper av nære slektninger og religiøse grupper, som for eksempel sufi-brorskap. Hun mener at

religiøse strukturer har blitt mye viktigere i dagens Vainakh-samfunn enn det var tidligere. I mange tsjetsjenske og ingusjetiske landsbyer har imamen tatt over rollen som leder av eldrerådet. En tsjetsjensk journalist (A) (møte i Moskva, oktober 2013) mente at det er vanlig for en tsjetsjener å identifisere seg med et religiøst brorskap (*vird*). De fleste tsjetsjenere vil vite hvilken *vird* de tilhører. Respondentene i en undersøkelse foretatt av Sokirianskaja viser til *virden* som et sosialt nettverk av betydning. *Virden* synes imidlertid å spille en større rolle i Ingusjetia enn Tsjetsjenia, og da særlig *virden* Batal-Hadj (mer om dette i kapittel 7).⁷

Sokirianskaja (2005, s. 459) mener på samme måte at familien spiller en viktig rolle i samfunnet. Dette omfatter både den nære, men også den utvidete familien. Sistnevnte omfatter vanligvis mannens foreldre og deres søsken med ektefeller og barn, søsken med ektefeller og barn, søskenbarn med ektefeller og barn og tremenninger med ektefeller og barn. Respondentene i undersøkelsen foretatt av Sokirianskaja brukte også betegnelsen «teip» om slik utvidet familie. Styrken i familierelasjoner avhenger i stor grad av den geografiske nærheten til familiemedlemmene. I landsbyer hvor man bor tett, har man nær kontakt med selv fjerne familiemedlemmer. I større byer bor familien lengre fra hverandre, men besøker hverandre på helligdager og viktige familiearrangementer. Ifølge respondentene i den nevnte undersøkelsen, opptar familieanliggender over 70 % av tiden til landsbybeboere.

Andre identitetsmarkører av betydning er opprinnelsessted og naboskap (Kaliszewska 2010, s.46).

7. BETYDNINGEN AV TEIP I INGUSJETIA

I Ingusjetia består teipene av nedarvede (gjennom farslinjen) slektsgrupper, kjent som *familias* (etternavn). Ifølge Crisis Group (2012 s. 5) er teipene i Ingusjetia en mer relevant samfunnsstørrelse enn tsjetsjenske teiper. Medlemmer av samme teip i Ingusjetia har ofte det samme etternavnet (Kaliszewska 2010, s. 47). Dette skiller seg fra Tsjetsjenia, der personer med samme etternavn kan tilhøre ulike teiper (se kapittel 2) (representant for menneskerettighetsorganisasjon i Ingusjetia, e-post mars 2011).

I Ingusjetia er teipene generelt mindre enn hva tilfellet er i Tsjetsjenia, men noen teiper peker seg likevel ut med et stort antall medlemmer (i ingusjetisk kontekst).⁸ Et eksempel er teipen *Ozdoev*, som per 2005 hadde i overkant av 69 000 medlemmer (Sokirianskaja 2005, s. 456). Andre store teiper i Ingusjetia er *Jevloev*, *Aushev* og *Malgasov*.⁹ Ifølge en representant for en menneskerettighetsorganisasjon i Ingusjetia er Jevloev-teipen den største teipen i Ingusjetia. Til sammen utgjør medlemmene av teipene Ozdoev, Jevloev og Aushev omtrent 35 % av befolkningen i Ingusjetia (e-post, mars 2011 og desember 2012).

⁷ De største sufi-ordnene med underliggende brorskap i Tsjetsjenia og Ingusjetia er Naqshbandija og Qadirija.

⁸ Ifølge ingusjetiske myndigheter har Ingusjetia 453 000 innbyggere (per 1. januar 2014) (Republika Ingusjetia u.å.).

⁹ Landinfo kjenner ikke til det totale antallet teiper i Ingusjetia.

Alle som heter Jevloev er fra den samme teipen. Men innad i Jevloev-teipen kan det også være andre etternavn enn Jevloev, slik som Akiev, Sagovy eller Busurtanov. Disse kan imidlertid også tilhøre andre teiper. For eksempel hører de som heter Akiev fra landsbyen Dolokovo til Jevloev-teipen, mens de som heter Akiev fra Atsjalukov tilhører teipen Barkhanoevykh (representant for en menneskerettighetsorganisasjon, mars 2011).

Jo flere år som går og jo større teipene blir, desto mindre vil medlemmene kjenne hverandre. Dette gjelder særlig blant de yngre generasjonene i for eksempel Jevloev-teipen. Når de eldre dør, forsvinner også historien til teipen og forbindelsen til andre teipmedlemmer. Teipmedlemmer møtes i bryllup og begravelser. Dette er av naturlige årsaker ikke mulig innad i store teiper, som for eksempel Jevloev-teipen (representant for en menneskerettighetsorganisasjon, e-post mars 2011).

7.1 ANSETTELSE

Som i Tsjetsjenia, spiller også andre forhold enn teip en større rolle for ansettelser i Ingusjetia. Undersøkelsen til Sokirianskaja dekket både Tsjetsjenia og Ingusjetia. Som nevnt i kapittel 5.1, svarte de fleste respondentene i undersøkelsen at de viktigste kanalene for rekruttering er slektninger, naboer, medlemmer av samme vird (brorskap) og venner. De fleste respondentene i undersøkelsen hadde enten funnet jobb gjennom slektninger, eller så mente de at dette var den beste måten å skaffe seg en jobb på. Dette bekreftes av en representant for en menneskerettighetsorganisasjon i Ingusjetia (e-post, juli 2015). Når en person, for eksempel i byråkratiet, får en jobb, forsøker vedkommende å skaffe jobb til nærmeste familie. Representanten mener at sannsynligheten for at dette skjer er særlig stor der vedkommende sitter i en høy stilling. Unge nyutdannede mennesker med gode karakterer har liten sjanse til å bli ansatt dersom de ikke har slektninger som kan støtte dem. Representanten kjenner også til eksempler der byråkrater ansetter nære venner, men mener at venner ansettes langt sjeldnere enn slektninger.

Teiptilhørighet spiller mindre rolle ved ansettelser, ifølge den samme representanten. Nære slektninger kommer som regel fra ulike teiper (se kapittel 7.2 om ekteskap). Det er det nære slektskapet som spiller en rolle ved ansettelser.

7.2 EKTESKAP

Ifølge en kilde med opprinnelse fra Ingusjetia (e-post, desember 2014) er det svært uvanlig å gifte seg innenfor samme teip (*familia*), det vil si med noen med samme familienavn. Dette vil bli oppfattet som negativt og bli kritisert, og ekteskapet kan i verste fall bli annullert. Som følge av at ingusjerne er en liten etnisk gruppe, har man alltid vært varsomme når det gjelder å gifte seg innenfor samme teip, og derfor foretrukket ekteskap der man er sikker på at det ikke kan være slektskapsforbindelser. Dette bekreftes av en representant for en menneskerettighetsorganisasjon i Ingusjetia. Representanten viser til at dette skiller seg fra situasjonen i Tsjetsjenia, der teipene er større og tillater ekteskap innenfor samme teip (e-post, juli 2015).

7.3 TEIP SOM POLITISK AKTØR

Mye tyder på at teiper har begrenset politisk relevans og innflytelse i Ingusjetia. Likevel, organisasjonen Mekh Khel, som består av representanter fra en rekke teiper

i Ingusjetia, er en opposisjonell aktør i delrepublikken. Mekh Khel betyr *Landets rett/domstol* på ingusjetisk, og er en tradisjonell styreform hos ingusjerne og tsjetsjenerne. Dets medlemmer bestod opprinnelig av de klokeste representantene fra ulike teiper, og dets avgjørelser innenfor slektskonflikter, kriminelle forhold og eiendom var bindende for samfunnets medlemmer. Dagens Mekh Khel ble etablert i 2008, som en alternativ folkeforsamling i opposisjon til daværende president. Den er tuftet på tradisjonelle verdier og strukturer i samfunnet. En vestlig ambassade beskrev Mekh Khel i 2012 som den mest aktive opposisjonelle aktøren i Ingusjetia, samtidig som kilder har opplyst til ambassaden at den har et slags ubrukt potensiale og drives først og fremst av personer med personlige ambisjoner. En ytterligere svakhet er at ikke alle teipene i Ingusjetia er representert, og representantene representerer heller ikke hele sin klan, ettersom den kan bestå av flere tusen personer.

7.4 TEIP OG OPPRØRSTILKNYTNING

Landinfo er ikke kjent med at noen av teipene i Ingusjetia utpeker seg med å være spesielt opprørsvennlige. Ifølge en representant for en menneskerettighetsorganisasjon i Ingusjetia (e-post, juli 2015) er det tilfeldig hvilke teiper opprørerne kommer fra. Dersom politi- og sikkerhetsstrukturer mistenker en person for å samarbeide med opprørere, kan flere unge fra samme familie bli utsatt for ransaking, pågrepser og mishandling. Dette kan igjen føre til at flere unge fra samme teip reagerer og tar hevn, i mangel på rettssikkerhet. Slik kan drap på og arrestasjoner av unge mennesker fra en teip øke og utad gi et inntrykk av at teipen i seg selv er i politiets søkelys som følge av opprørsaktivitet, uten at dette er tilfellet.

Ifølge den samme representanten (e-post, mars 2011) har det vært noen eksempler på at personer med samme navn som opprørere, feilaktig har blitt mistenkt (og likvidert). For eksempel i forbindelse med at myndighetene jaktet på den ingusjetiske opprørslederen Magas (hvis opprinnelige navn var Magomed Jevloev), ble en person ved navn Magomed Jevloev feilaktig drept. Det ble i denne forbindelse anholdt mange menn som het Magomed Jevloev. Den samme representanten uttrykker det vider slik:

Det avhenger av flere faktorer. For det første sjekker etterforskere ut personer med samme navn som opprørere. For det andre, avhenger det av om myndighetene som etterforsker/pågriper er lokalt politi/sikkerhetsstrukturer eller sikkerhetsstrukturer fra andre deler av Russland. De fra andre deler av Russland vil ikke kjenne til teipstrukturer, og ofte ender det tragisk. Folk er generelt redde for lokalt politi/sikkerhetsstrukturer, men enda mer redde for de strukturene som kommer til Ingusjetia fra andre steder i føderasjonen (e-post, mars 2011).

7.5 OM BETYDNINGEN AV RELIGIØSE GRUPPER

Som i Tsjetsjenia, har religiøse skillelinjer og grupper betydning også i Ingusjetia. Skillelinjen mellom det «offisielle» islam og mer konservative retninger innen islam (salafisme) spiller en rolle, og mellom ulike religiøse sufi-brorskap (vird). Det religiøse brorskapet Batal-hadj blir særlig trukket frem som innflytelsesrikt. Ifølge Iwona Kaliszewska (s. 47) er Batal-hadj kjent for sin velstand og innflytelse i samfunnet og utgjør en relativt lukket gruppe, som også har blitt referert til som en slags sekt. De praktiserer en streng grad av endogami, det vil si påbudt inngifte i samme vird. Sokirianskaia skrev i 2005 (s. 462) at Batal-hadj angivelig kontrollerte

bensinhandelen og det største markedet i Ingusjetia. For medlemmer av Batal-hadj var tilhørighet til denne virden av betydning for å skaffe seg en jobb. Andre virder var mindre fremtredende i samfunnet, og hadde som en følge av dette mindre innflytelse på jobbrekruttering.

Som følge av en høy grad av islamisering i Ingusjetia, har betydningen av sufi-brorskap økt de senere årene. Inndelingen av brorskap sammenfaller ikke alltid med inndelingen av teip. Dette kan, ifølge Kaliszewska (2010, s. 48), medføre at brorskapene kan svekke teip-strukturene og at sistnevnte får en mindre viktig rolle i det sosiale og politiske livet. Ifølge en representant for en menneskerettighetsorganisasjon i Ingusjetia (e-post, mars 2011) har Aushev-teipen delt seg i flere religiøse grupper etter hvilket brorskap man tilhører. Disse gruppene anerkjenner ikke hverandre som slektninger og bidrar til at folk ikke lenger kjenner hverandre.

8. REFERANSER

Skriftlige kilder

- Crisis Group (2012, 19. oktober). *The North Caucasus: the challenges of integration (I), ethnicity and conflict*. Brussel: Crisis Group. Tilgjengelig fra <http://www.crisisgroup.org/~media/Files/europe/caucasus/220-the-north-caucasus-the-challenges-of-integration-i-ethnicity-and-conflict.pdf> [lastet ned 4. mai 2015]
- Holt, C. (2014). Buying the peace: assessing the role of corruption in post-conflict Chechnya. *Journal of politics and international studies*, 11, 173-210. Tilgjengelig fra <http://www.polis.leeds.ac.uk/assets/files/students/student-journal/Summer-2014/POLIS-Journal-Summer-2014-Vol.11.pdf#page=173> [lastet ned 5. mai 2015]
- Jaimoukha, A. (2005). *The Chechens. A handbook*. London og New York: RoutledgeCurzon.
- Kaliszewska, I. (2010). *Everyday life in North Caucasus*. Warszawa: COI Unit of the office for foreigners. Tilgjengelig fra http://sm32.home.pl/wikip/images/Raporty_ekspertow/Binder1_Kaukaz_ang.pdf [lastet ned 16. juni 2015]
- Matveeva, A. & Savin, I. (2012, mars). *North Caucasus: views from within. Peoples perspectives on peace and security*. London: Saferworld. Tilgjengelig fra <http://www.saferworld.org.uk/resources/view-resource/636-north-caucasus-views-from-within> [lastet ned 5. mai 2015]
- Respublika Ingusjetia (u.å.). Sotsialno-ekonomitsjeskije kharakteristiki [Sosial-økonomiske karakteristikk]. Tilgjengelig fra <http://www.ingushetia.ru/about/> [lastet ned 25. august 2015]
- Sokirianskaia, E. (2005, desember). Families and clans in Ingushetia and Chechnya. A fieldwork report. *Central Asian Survey*, 24 (4), 453-476.
- Sokirianskaia, E. (2010). State-building and political integration in Ingushetia and Chechnya (1991-2009). *Russian Analytical Digest*, (86), s. 4-6. Tilgjengelig fra <http://www.css.ethz.ch/publications/pdfs/RAD-86-4-7.pdf> [lastet ned 13. juli 2015]
- Vestlig ambassade (2012). Rapport unntatt offentlighet.
- Yusupov, M. (2012). *The social situation in the Chechen republic: problems and trends*. London: Saferworld. Tilgjengelig fra <http://www.saferworld.org.uk/resources/view-resource/636-north-caucasus-views-from-within> [lastet ned 5. mai 2015] Notatet ligger som PDF-dokument til høye på siden med tittelen *Case study – Chechnya*.

Muntlige kilder

- Kilde med opprinnelse fra Ingusjetia. E-post 12. desember 2014.
Kilden er fra Ingusjetia og har bodd der inntil nylig.
- Representant for menneskerettighetsorganisasjon i Ingusjetia. E-post 16. mars 2011, 18. mars 2011, 4. desember 2012 og 14. juli 2015.
Representanten bor og jobber i Ingusjetia.
- Tsjetsjensk journalist A. Møte i Moskva oktober 2013 og november 2014.
Journalisten bor i dag utenfor Tsjetsjenia, men har nær kontakt med delrepublikken gjennom reiser og nær familie.
- To tsjetsjenske journalister B. Møte i Moskva november 2014.
Journalistene bor i dag utenfor Tsjetsjenia, men reiser dit med jevne mellomrom og har nær familie der.